

Welkomstwoord

drs. Heiko Roelf Roelfsema Vz en CM van SHSJZ, Bronbeek, 10 september 2016

Goedemorgen dames en heren,

Mijn naam is Heiko Roelfsema, kleinzoon en naamdrager van een van de 22.000 slachtoffers van de *Hell Ships* die wij vandaag herdenken. Mijn grootvader, opa Heiko, stierf tijdens de torpedering van de *Junyo Maru* in 1944.

Waarom zeg ik dit erbij, denk u misschien? "Vrijwel iedereen hier herdenkt toch een grootvader, een vader, broer, oom of neef?" Ik zeg dit erbij, omdat dan in een keer duidelijk is dat we bij elkaar horen. En na al die jaren voelt het hier dan ook méér als één grote familie met een paar goede, vertrouwde, vrienden te gast. Na de herdenking houden wij dan ook een reünie: een familiereünie!

Hoe formeel het hier dus ook lijkt, we zijn hier toch onder elkaar. We hebben in alle onderlinge verschillen slechts één gemeenschappelijk verhaal: een man (soms meerdere mannen; u zult daar straks meer over horen) van ons eigen bloed zat op één van deze schepen. 182 schepen in een onmetelijke zee. Maar al dat water wast die herinnering, dat verhaal, niet weg! Dat staat daar niet voor niks.

Dat gezegd hebbende is het mij vandaag niet alleen in mijn bekende dubbelrol als voorzitter en ceremoniemeester, maar ook als lid van deze grote familie, gebouwd op dat ene tragische verhaal, wederom een grote eer u allen van harte welkom te heten namens het bestuur onze Stichting, SHSJZ, en namens kolonel Dulfer en zijn vrouw, op dit prachtige, en gelukkig weer zonnige, Landgoed Bronbeek.

Fantastisch dat u, Kolonel en mevrouw Dulfer, weer onze gastheer en gastvrouw wilt zijn. En hoewel ik u nu beiden vanzelfsprekend vriendelijk toelach, knaagt er ook spijt, weemoed zelfs. Want dinsdag vertelde u mij, Kolonel, dat het ernaar uitziet dat het pensioenreglement van defensie niet zodanig zal worden aangepast dat u in maart 2017 zult kunnen bijtekenen. Dat betekent dat u beiden hier in déze hoedanigheid voor de laatste keer aanwezig bent. Sterker, het lichtingsjaar van de officieren op de eerste rij kennende, is het vrijwel zeker dat ik hier volgend jaar met een geheel nieuwe rij militaire opvolgers zit. En dat is formeel natuurlijk prima, *such is life*. Maar informeel en voor onze Stichting en mij persoonlijk ligt dat geheel anders. Ik kom daar aan het einde van deze plechtigheid nog op terug.

Dames en heren, wij zitten rond ons monument dat uitdrukking geeft aan het onbeschrijfelijke leed dat meer dan 100.000 mannen is aangedaan. Krijgsgevangenen, militairen. Daarom doet het mij bijzonder goed dat al onze krijgsmachtonderdelen hier op hoog niveau zijn vertegenwoordigd. Generaal Hoitink, Inspecteur Generaal der Krijgsmacht én opperhoeder van onze veteranen. Vorige jaar was u hier bij ons voor 't eerst; dat u er ook dit jaar en wederom samen met uw vrouw bij bent, ervaren wij als heel bijzonder. Van harte welkom.

Namens de Minister van Defensie, maar als lid van onze raad van Advies inmiddels ook, vaste gast, SbN Itzig Heine. Welkom Henk.

Ook welkom aan Commodore De Bok, namens de Koninklijke Luchtmacht, Kap. ter Zee, mw. Schuurman en Kap. ter Zee Klomberg, namens de Koninklijke Marine. Welkom op Bronbeek.

Bronbeek. Onze Indische enclave midden in Arnhem, midden in de weken van herdenkingen rond *Market Garden*. Wat dat betreft de absoluut drukste weken voor de Burgemeester van Arnhem; hij zou hier zijn, maar zijn dochter is gisteren in Maastricht getrouwd, dus wij begrijpen natuurlijk dat hij moest afzeggen en dat u, Loco-burgemeester Elfrink, de honneurs waarneemt. Hartelijk welkom.

Dan wil ik natuurlijk een bijzonder welkom uitspreken richting de bewoners van het Militair Tehuis Bronbeek. Heren, U bent en blijft de LEVENDE verbinding met ons Nederlands Indië, het land waarvandaan alle slachtoffers die wij vandaag herdenken van wal staken. Voor velen werd het hun laatste reis. Maar u zit hier wel, gelukkig. Wat ben ik blij dat u hier bij ons bent. Welkom.

Daarnaast wil ik een paar van onze genodigden speciaal welkom heten, zonder de anderen tekort te willen doen, u bent mij allen, u weet het, even dierbaar.

Allereerst onze eregast en hoofd van de familie: Willem Punt.

Willem, fantastisch dat je er weer samen met je vrouw en familie bent. Voor zover wij weten de enige van de overlevenden van de *Hell Ships* hier aanwezig.

Een ereplaats voor jullie beiden. Het was al wonderbaarlijk dat je de torpedering van de *Junyo Maru* overleefde en vervolgens de ontberingen aan de *Pakan Baroe*-spoorlijn doorstond, maar dat je vandaag, 72 jaar na dato, hier weer bent, in goede gezondheid en zoals elk jaar met een geweldig humeur, overstijgt dat wonder.

Jouw overlevingskracht en veerkracht zijn een elixer voor ons allemaal. Kijk om je heen, meer dan 200 familieleden en vrienden. Je elixer werkt!

Eregasten, dames en heren, zijn natuurlijk ook onze drie spreeksters van vandaag. Drie vrouwen, uniek voor onze herdenking en een prachtig symbool voor al die vrouwen die door deze mannen achter werden gelaten.

Allereerst mevrouw Gerdi Verbeet. Het is mij een grote eer u, als voorzitter van het Nationaal Comité 4 en 5 mei, welkom te heten. Dat het heel bijzonder is dat u hier bent én spreekt, zal ik in mijn inleiding voor uw voordracht uitleggen. Voor nu, voelt u zich vooral welkom.

Na mw. Verbeet zullen twee nabestaanden spreken. Mw. Nicole Bruininga en mw. Sandra Reemer. Zij zullen op geheel eigen wijze een zeer persoonlijk verhaal in relatie met de *Hell Ships* vertellen. Verhalen die bij ons allen herinneringen zullen opwekken.

Zonder die verhalen kunnen wij moeilijk herdenken, zonder uw verhalen zouden we herdenken zonder inhoud. En betekenisloze leegte is er al genoeg in de wereld.

U gaat die, zo Indische leegte, een beetje vullen. Nicole, Sandra: welkom.

Dan wil ik mevrouw Dam en dhr Gille, namens het ministerie van VWS, welkom heten. En mevrouw Ferdinandus van de St. Pelita, mag ik u ook als trouwe gast en belangrijke steun voor alle Stichtingen die hier op Bronbeek samenkomen, van harte welkom heten.

A special welcome for Lt. Raper who joins us here today on behalf of The British Embassy. The first time that you are here. But I hope this is the first time of many to follow, because I know that the representatives of the British Embassy always have warm feelings for this commemoration. Thank you for being here.

En mag ik dan, zonder u allemaal bij naam te noemen, alle vertegenwoordigers van de aan ons gelieerde Stichtingen en organisaties die hier aanwezig zijn ook van harte welkom heten. Ons bestuur voelt zich door uw aanwezigheid opgenomen in een nog grotere familie met maar één doel: slachtoffers herdenken en nabestaanden hiertoe een plek geven. Het feit dat wij straks 7 kransen en 10 bloemstukken zullen leggen, laat zien hoe wij samen proberen te werken aan een steeds grotere uitdaging: zinvol herdenken naar de toekomst toe.

En tot slot wil ik het Koperensemble Fanfare "Bereden Wapens". Van harte welkom heten. Zij zullen ons samenkomst muzikaal omlijsten.

Maar dames en heren: er zijn ook vier zeer getrouwen uit ons midden niet vandaag. En dat verdient aandacht.

Om te beginnen ons bestuurslid mw. Marjet Cochius. Naast de SHSJZ is zij ook al tientallen jaren bestuurslid van de BEGO, tot 2012 samen met haar zuster Freddie. Marjet is de verbinding met de geschiedenis van al onze herdenkingen, met het oude Indië, en met de generatie die wij hier herdenken. Maar Marjet is al een poosje ernstig ziek, en heeft in juli zware operatie ondergaan. Wij wensen haar veel beterschap en sterkte bij een, zoals het er nu uitziet, langdurend herstel.

Dan hebben wij onverwacht afscheid moeten nemen van een van onze leden van de Raad van Advies. Oud-burgemeester van Arnhem Jop Drijber is ons in juni ontvallen. Zijn broer was omgekomen op de *Junyo Maru* en vanaf het prille begin van de herdenkingen in Loenen ontbrak Jop nooit. Ook vorig jaar, ondanks zijn broze gezondheid, was hij nog bij de onthulling van de uitbreiding van ons monument. Een initiatief dat hij sterk heeft ondersteund. Een tot op het allerlaatst, krachtige persoonlijkheid gekoppeld aan grote innemendheid is heengegaan. We zullen hem missen.

Twee jaar geleden vertelde Henk Itzig Heine op deze plek het verhaal van de vader van zijn oom Rob van der Ploeg, slachtoffer van de helle-tocht op de *Suez Maru*. Oom Rob was hier toen, met zijn familie. Samen met Henk legde hij in een onvergetelijk en ontroerend moment het bloemstuk van Nabestaanden. Rob van der Ploeg, zeer aangedaan en emotioneel, was hier toen in 2014 voor het eerst. Wist niet eerder van onze herdenking, ons monument. Hij was diep onder de indruk. Werd ogenblikkelijk, diezelfde middag nog, een zeer royaal donateur. Op 7 juli jl. maakte hij nog een prachtig bedrag over; kennelijk niets vermoedende; 28 juli overleed hij, geheel onverwacht. Henk, we waren net op tijd!

18 september 1944 vierde mijn vader zijn 23ste verjaardag op zijn onderduikadres in Sneek. Op diezelfde dag stierf zijn vader, mijn opa Heiko, op 53-jarige leeftijd op de *Junyo Maru*.

Pas eind 1945 werd dit macabere toeval aan mijn vader bekend. Zijn moeder die het vrouwenkamp Ambarawa ternauwernood had overleefd kon hem dit feit toen pas vertellen, maar zou in de 35 jaren daarna over haar man zwijgen. Een niet-verteld verhaal dat onze familie zou tekenen, en de reden waarom ik hier al jaren sta. Mijn vader en ik hebben alles gedaan om deze familiegeschiedenis toch te achterhalen. Maar de weinige overlevenden zwegen. 25 jaar geleden zijn vader en ik begonnen jaarlijks, eerst nog op zijn verjaardag naar de *Junyo Maru*-herdenking in Loenen, later hier, te herdenken. Samen. Mijn vader was voor zover ik weet, de oudst-levende eerste generatie nabestaande.

9 juli is hij, slechts 5 maanden na mijn moeder, overleden. Voor het eerst sta ik hier zonder hen, en zonder hem, daar. Volgende week, 18 september, zou hij 95 jaar zijn geworden.

Over vandaag kan ik hem niet meer vertellen. Ik sta hier nu als oudst-levende Roelfsema. Nog steeds zonder het verhaal van mijn opa, maar vol herinneringen aan de zoektocht met mijn vader. Een zoektocht die geen verhaal mocht worden. God, wat mis hem nu, hier!!!

Dames en heren, dit is precies waarom wij hier zijn. Omdat wij dierbaren missen!!

Verhalen over hen willen horen.

Wij herdenken wat is geweest, maar ook wat er had kunnen zijn als deze vreselijke oorlog niet was geweest. 100.000 mensen. Op 182 *Hell Ships*. Ze waren hun leven met een toekomst begonnen. Die tocht zou die toekomst radicaal veranderen; 22.000 levens werden zelfs radicaal afgebroken. Hoe anders had dat kunnen zijn.

En kijk nu naar ons eigen Europa (Frankrijk, België, Turkije), maar ook daarbuiten (Syrië, Libië, Tunesië, Egypte, allemaal zo dichtbij tegenwoordig; de meeste van deze landen zijn vakantiebestemmingen; je gelooft je ogen niet toch niet, anno 2016!! Wat doen we toch als mensheid?

Wij gedenken hier de periode 1942-1945. We zijn ruim zeventig jaar verder en nog steeds zien we de onthutsende beelden van honderdduizenden vluchtelingen die ten einde raad rennen voor hun leven, op zoek naar een plek van vrede en veiligheid. Duizenden kinderen met een toekomst die haast geen toekomst meer kan worden, kijken ons aan!! Met ogen die een appèl op ons doen! Met ogen die al te veel hebben gezien om ooit nog onbevangen de wereld in te kunnen kijken.

Dames en heren, wij herdenken hier mannen die gevallen zijn voor onze vrijheid, maar zij stierven in de hoop dat wij niet de beelden zouden hoeven zien die zij toen zagen. Daarom vertellen de overlevenden niet graag over die vreselijke tijd en hun ervaringen toen: zij willen die beelden niet aan hun geliefden overdragen. Zij streden juist voor een schóón beeld, zónder verschrikkingen.

Ik zelf herdenk hier daarom óók om richting te geven aan de toekomst, en neem mij voor alles te doen om de kinderen van nu te vrijwaren van ervaringen en beelden die hun toekomst zullen bederven, vrijwel onmogelijk zullen maken.

Mijn oproep aan u, vandaag luidt daarom: laten wij ons dat allemaal voornemen; dan is het offer dat deze mannen, op al deze schepen, brachten, niet voor niks geweest.

Ik wens u een gedenkwaardige dag toe.